

УДК 330.341

РОЗВИТОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Кузьменко О.В.¹, Мусульбес К.О.²

¹ к.е.н., доцент, доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро, вул. Січеславська Набережна, 18, 49000, Україна
тел.: (056)-77-81-350, e-mail.: v.dh.ptb@duan.edu.ua, ORCID: 0000-0003-2086-8758

² студент, Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро, вул. Січеславська Набережна, 18, 49000, Україна
тел.: (096)-04-63-983, e-mail.: v.dh.ptb@duan.edu.ua, ORCID: 0000-0001-8462-1123

DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-53-51-56>

DEVELOPMENT OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF GLOBAL INFORMATION TRANSFORMATIONS OF THE WORLD ECONOMY

Kuzmenko O.¹, Musulbs K.²

¹ candidate of economic sciences, associate professor, associate professor, department of entrepreneurship, trade and stock exchanges, University of Alfred Nobel, Dnipro, st.Sichaslavskaya Naberezhnaya, 18, 49000, Ukraine
tel.: (056)-77-81-350, e-mail.: v.dh.ptb@duan.edu.ua, ORCID: 0000-0003-2086-8758

² student, University of Alfred Nobel, Dnipro, st.Sichaslavskaya Naberezhnaya, 18, 49000, Ukraine
(096)-04-63-983, e-mail.: v.dh.ptb@duan.edu.ua, ORCID: 0000-0001-8462-1123

DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-53-51-56>

Анотація. Глобальна трансформація різних сторін життя людського суспільства є найважливішою рисою сучасного світового розвитку. Світова спільнота дедалі виразніше постає як функціонально взаємопов'язана цілісна система. Глобалізація світової економіки створює нове "навколишнє середовище" для економічного зростання країн, визначаючи нові орієнтири їхньої економічної політики. Досліджено розвиток України в умовах глобальних інформаційних трансформацій світової економіки. Вивчено рейтинг глобальної конкурентоспроможності економіки України. Розглянуто головні стратегічні цілі України до 2036 р., де розмір національної економіки (обсяг ВВП) – 500 млрд. доларів; наявний дохід середньостатистичного українця – 7000 доларів в рік, покликана забезпечити справедливий розподіл щорічних результатів зростаючої економіки - національного доходу. Частина з якого, будучи сукупним доходом українських жителів, повинна бути справедливо розподілена між українцями різних соціальних груп і категорій. Запропоновано нову економічну модель для України. Модель, яка в умовах величезного потенціалу української економіки дозволить забезпечити різкий старт і динамічне, планове зростання нашої економіки. При цьому, природно, нас цікавить розмір нашої економіки в національній валюті – гривні. Адже саме в гривні відбувається нарахування наших сукупних доходів. Для досягнення щорічного гривневого обсягу національної економіки, еквівалентного цільовим параметру в доларах, необхідно жорстко визначити ще один цільовий параметр – девальвацію гривні по відношенню до долара. Зростання, динаміка якого дозволить українському ВВП вийти на рівень цільового показника до 2036-го року – 500 млрд. доларів. Що дозволило визначити стратегічні напрямки подальшої детінізації української економіки є одним з ключових завдань її економічної політики.

Ключові слова: економіка, конкурентоспроможність, економічна модель, управління, реформа.

Формул.: 0, рис.: 0, табл.: 0, бібл.: 3

Annotation. The global transformation of different aspects of the life of human society is an essential feature of contemporary world development. The world community appears more and more clearly as a functionally interconnected integral system. The globalization of the world economy creates a new "environment" for the country's economic growth, identifying new landmarks for their economic policies. The development of Ukraine in the conditions of global information transformations of the world economy is explored. The rating of global competitiveness of economy of Ukraine is studied. The main strategic goals of Ukraine till 2036 are considered, where the size of the national economy (the volume of GDP) - 500 billion dollars; the average income of an average Ukrainian of \$ 7,000 per year is intended to ensure a fair distribution of the annual results of a growing economy - national income. Part of which, being the aggregate income of Ukrainians, should be fairly distributed among Ukrainians of different social groups and categories. A new economic model for Ukraine is proposed. A model that, given the enormous potential of the Ukrainian economy, will allow for a sharp start and a dynamic, planned growth of our economy. At the same time, of course, we are interested in the size of our economy in the national currency - the hryvnia. After all, in our hryvnia our total income is accrued. To achieve the annual hryvnia volume of the national economy equivalent to the target

parameter in dollars, it is necessary to hardly determine one more target parameter - devaluation of the hryvnia against the dollar. Growth, the dynamics of which will allow Ukraine's GDP to reach the target level by 2036 - \$ 500 billion. What made it possible to determine the strategic directions for further de-shadowing of the Ukrainian economy is one of the key tasks of its economic policy.

Key words: *economy, competitiveness, economic model, management, reform.*

Formulas: 0, **fig.:** 0, **tabl.:** 0, **bibl.:** 3

Постановка проблеми. В сучасному світі дуже важливу роль грає ряд факторів, які впливають на становлення новітньої історії. Саме тому, потрібно всерйоз розглядати тему соціально – економічного розвитку України, аби аналізуючи події усвідомлювати можливі наслідки, які вплинуть подальшу побудову економіки.

Здійснення ефективної трансформації соціально-економічних процесів України згідно принципів міжнародних економічних відносин та державної конкурентоспроможності на тлі світової економіки. Адже спроможність до конкуренції національної валюти є важливою проблемою, яку слід взяти до уваги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковцями та вченими такими, як Б. М. Данилишин, Б. В. Буркинський були зроблені теоретично – методологічні засади переходу України до розвитку, який собою представляє збалансованість соціального та економічного розвитку.

Загострення конкурентної боротьби за збут продукції, за місце на ринку спонукає суспільство на пошук нових можливостей для створення більш економічних і якісних товарів. В Україні проблема конкурентоспроможності стоїть гостріше, ніж у розвинених країнах [1].

Високий рівень конкурентоспроможності економіки є фундаментальною умовою інтеграції України у світовій економічний простір в якості рівноправного учасника міжнародних економічних відносин. Це одночасно є і метою, і основою сталого економічного розвитку країни, спрямованого на підвищення суспільного добробуту. Але, у сучасний період Україна втрачає свої позиції у рейтингу глобальної конкурентоспроможності, які і раніше не були високими.

Формулювання цілей статті. Метою написання роботи є вивчення розвитку України в умовах глобальних інформаційних трансформацій світової економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. За часів головенства в державі першого Президента Леоніда Кравчука рівень інфляції зріс в десятки разів. Ситуація стабілізувалася під час управління Леоніда Кучми. Саме в період його каденції стався перехід на звичну гривню. З моменту встановлення національної валюти в 1996 році та до закінчення президентства Леоніда Даниловича вдалося добитися шестиразового зростання ВВП у розрахунку на душу населення. На каденції Віктора Ющенка припала світова фінансова криза 2008 – 2009 років. На період перших чотирьох місяців кризи обвалилася стосовно долара США.

Криза фактично зруйнувала вітчизняну економіку. Виробництва зменшилися на чверть, ВВП упав на 15%. Становленням починаючи з 2015 року ВВП країни у розрахунку на душу населення збільшилось майже вдвічі. Поступово поповнюються золотовалютні запаси [2].

У рейтингу глобальної конкурентоспроможності економіки Україна посіла 83 місце серед 140 країн. У 2017 році вона була 89-ю серед 135 країн. Рейтинг щорічно складають за різноманітними показниками Всесвітній економічний форум (WEF) разом з Євразійським інститутом конкурентоспроможності та консалтинговою компанією Strategy Partners. У розрізі різних показників Україна займає наступні місця: макроекономічна стабільність – 131, фінансова система – 117, рівень державних інститутів – 110, охорона здоров'я – 94, динаміка бізнесу – 86 місце,

адаптація технологій – 77, ринок товарів – 73, ринок праці – 66, здатність до інновацій – 58, інфраструктура – 57, обсяг ринку – 47. Найкраще в Україні, згідно з рейтингом, виходить в освіті – 46 місце [3].

Можливо передбачити перспективу розвитку національної економіки завдяки розгляду матеріалів щодо формування цілісної моделі. Опираючись на факти можемо допуститися припущень, які виглядають наступним чином:

Головні стратегічні цілі України до 2036-го року: розмір національної економіки (обсяг ВВП) – 500 млрд. доларів; наявний дохід середньостатистичного українця – 7000 доларів в рік.

Досягнення такого рівня наявного доходу середньостатистичного українця (поріг бідності, встановлений ООН для жителів європейських країн) дозволить реалізувати дуже актуальну для сьогоdnішньої України національну ідею: «Ліквідація бідності, як явища, для громадян всіх соціальних верств і категорій в Україні».

Програма соціально-економічного розвитку України 2036, будучи стратегією реалізації національної ідеї, покликана також, при плановому зростанні економіки до головного цільового показника, забезпечити справедливий розподіл щорічних результатів зростаючої економіки - національного доходу. Частина з якого, будучи сукупним доходом українських жителів, повинна бути справедливо розподілена між українцями різних соціальних груп і категорій. За підсумками 2015 року розмір української економіки, обсяг номінального ВВП склав близько 1 трлн 900 млрд. грн. (близько 85 млрд. доларів). Відповідно, сукупний наявний дохід українських жителів за 2015-й рік склав близько 1 трлн 500 млрд. грн. Що в перерахунку на одного жителя становить близько 35 000 грн. на рік (близько 1450 доларів). При цьому розподіл сукупного доходу між різними групами українського населення носить абсолютно несправедливий характер, що підтверджується

розрахунковим коефіцієнтом Джіні, що становить в сьогodenній Україні менше 0,3. При тому, що в розвинених країнах коефіцієнт Джіні (розподілу доходів між доцільний групами населення) становить 0,75 і вище [2].

Україні потрібна нова економічна модель. Модель, яка в умовах величезного потенціалу української економіки, але вкрай низького її поточного рівня, дозволить забезпечити різкий старт і динамічне, планове зростання нашої економіки. Зростання, динаміка якого дозволить українському ВВП вийти на рівень цільового показника до 2036-го року – 500 млрд. доларів. Ставлячи перед собою економічну мету – ВВП України 500 млрд. доларів до 2036-го року, доцільно цей показник розділити на проміжні, щорічні показники зростання української економіки, кожен з яких буде щорічним орієнтиром і метою зростання, при цьому, одночасно, мірилом ефективності діяльності всіх гілок чинної влади. Створимо модель цільового щорічного зростання української економіки, задекларувавши при цьому ті допоміжні параметри, без яких навряд чи можливо буде досягнення головної мети. Загально прийнято, для порівняння з розвиненими економіками, оперувати обсягом ВВП в доларовому еквіваленті. При цьому, природно, нас цікавить розмір нашої економіки в національній валюті – гривні. Адже саме в гривні відбувається нарахування наших сукупних доходів. Для досягнення щорічного гривневого обсягу національної економіки, еквівалентного цільовим параметру в доларах, необхідно жорстко визначити ще один цільовий параметр – девальвацію гривні по відношенню до долара. Зафіксуємо її на розумному рівні – не більше 5% в рік. Безумовно, крім розміру номінального ВВП, нас цікавить і приріст реального ВВП. Для ефективного зростання якого, необхідно жорстко обмежити щорічний рівень інфляції. Але це значно ускладнить нашу модель, і зробить її менш наочною.

Перша істотна девальвація гривні сталася за часів правління президента

Ющенко, коли в Україні почалася економічна криза. З літа 2005 до травня 2008 року курс гривні залишався статичним, за один долар США давали 5 гривень. У травні 2008 року на тлі загальносвітових тенденцій гривня стала рости, курс встановився 4,8 гривні за долар за станом на липня 2008 року. В середині жовтня курс долара почав різко рости: на початку листопада він складав 5,8 гривень за долар, в грудні 7 гривень за долар, в січні 2009 року – 7,7 гривень за долар. Курс став вирівнюватися з початком 2009 року і до кінця року встановився на рівні 7,9-8 гривень за долар. Таким курс залишався аж до активної фази Євромайдану в 2014 році. Головною причиною девальвації стало різке зростання грошової маси в зверненні в 2008 році. Підсумком девальвації стало знецінення національної валюти України на 38 % [2, 3].

Наступною девальвацією стала девальвація, що сталася в Україні в 2014 році, під час розпаду політичної кризи, незадовго до зміщення Віктора Януковича з посту президента держави. Девальвація була досить різкою, протягом одного дня, 7 лютого 2014 року, курс гривні впав з 8 до 8,7 за долар США. Потім він трохи стабілізувався, але до 20 лютого повернув максимум, згодом було тільки подальше падіння. Протягом тижня після відхилення Віктора Януковича курс впав з 8,8 до 10 гривень за долар. З 4 по 12 березня 2014 року, в період тимчасового затишшя політичної кризи, курс піднявся назад, з 10 до 9,3 гривні за долар, але потім сталася третя хвиля девальвації, спровокована початком анексії Криму і подальшим референдумом 16 березня 2014 року. В строк до 20 березня курс повернувся на відмітку історичного максимуму, а потім продовжив спад, до квітня за долар давали 11 гривень. Нійбільше різке падіння сталося з 7 по 14 квітня, в розпал цивільного протистояння в трьох східних областях України: ккурс впав з 11 до майже 13 гривень за долар, встановивши 14 квітня новий історичний максимум.

Після того, як ситуація стабілізуватися, 15 квітня, курс трохи пішов вниз. В середині квітня курс встановився на відмітці 11,4 – 11,7 гривень за долар, залишаючись на цьому рівні аж до кінця липня. З кінця липня почало нове зростання, 27 серпня курс досяг 13,89 гривень за долар. З кінця вересня курс залишився на відмітці 12,9 гривень за долар, проте з 5 по 11 листопада виріс до 15,7 гривень. При цьому стабільності поки немає, можливе подальше знецінення. 5 лютого 2015 року стався обвал гривні, курс досягнув 24,8 гривень за долар, потім сталася стабілізація курсу у березні на позиціях 23 – 24 гривні за долар [3].

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і методичних положень, а також економетричного інструментарію для обґрунтування тінізації економіки як негативного фактора її розвитку. Значна величина тіньового сектора в Україні створює додаткові загрози для ефективного функціонування економіки і її економічного розвитку, особливо в умовах політичної та економічної нестабільності. Здійснений статистичний і емпіричний аналіз підтверджує гіпотезу щодо того, що під час глибокої економічної кризи тіньова економіка може бути не тільки наслідком, але і причиною зростаючого падіння внутрішнього валового продукту і, в свою чергу, може посилювати кризу, що є характерним для української економіки. Незважаючи на те, що останнім часом спостерігається тенденція зменшення тінізації української економіки, її рівень все ще залишається критичним, що загрожує фінансовій та економічній безпеці країни і вимагає формування науково обґрунтованої стратегії детінізації економіки. Існуюча ситуація вимагає не тільки адекватного визначення джерел освіти тіньової економіки, механізмів її розвитку, взаємозв'язку з офіційною економікою, а й визначення значущих чинників, що впливають на її рівень, а також кількісної оцінки такого впливу з використанням економіко-математичних методів.

Здійснений емпіричний аналіз впливу основних фінансово-економічних показників на рівень тіньової економіки в 31 країні світу на основі інструментарію панельних даних, дозволив визначити не тільки основні макроекономічні чинники впливу на тіньову економіку з урахуванням особливостей розвитку кожної країни, а й значно розширити вибірку, що дозволило збільшити точність розрахунків в умовах обмеженої статистичної інформації. Наявності тіньового сектора характерна практично для всіх країн світу, проте в сучасних умовах значна тінізація економіки стає основною перешкодою для розвитку сильного корпоративного сектора, створення добре функціонуючої ринкової економіки та економічного розвитку. Порівняльний статистичний і емпіричний аналіз факторів, що впливають на рівень тінізації економіки різних країн світу підтверджує той факт, що через недосконалі економічних, соціальних і правових реформ, багато хто з них до цих пір мають високий рівень тіньової економіки, включаючи і Україну, що негативно позначається на рівні її економічного розвитку. Більш того, незважаючи на те, що результати оптимістичного сценарію, проведеного на основі розробленої економетричної моделі, показують позитивну динаміку поступового зниження рівня тіньової економіки України до 30.2% у 2022 році; при більш реалістичних припущеннях вірогідним є збільшення тіньового сектора української економіки до рівня, який значимо перевищує її теперішню величину.

Відповідно, визначення стратегічних напрямків подальшої детінізації української економіки є одним з ключових завдань її економічної політики. При цьому, як показали проведені статистичні та емпіричні дослідження, ефективність політики детінізації повинна підвищуватися в результаті здійснення комплексних заходів, спрямованих в тому числі, на зниження впливу чинників, які сприяють зростанню рівня тіньової

економіки в країні; збільшення витрат від залученості в тіньову діяльність і значною ризикованості останньої для її учасників; підвищення суспільного усвідомлення негативних наслідків наявності значної тінізації економіки; збільшення зростання доходів і стандартів життя населення країни і багатьох інших не менш важливих передумов зниження тіньової діяльності.

Реформа дерегуляції йде в Україні з 2015 року. На відміну від антикорупційної, або медичної реформ, вона не перебуває на слуху у суспільства, а всі звіти про її прогресі проходять без належного висвітлення в ЗМІ. Тим часом, це – одна з найбільш масштабних реформ, яка зачіпає такі сфери як законодавче регулювання ведення бізнесу, формування інвестиційного клімату, реєстрація прав власності на нерухоме майно, і навіть ціни на соціально значущі продукти харчування та основи безпеки життєдіяльності людини в суспільстві. Старт реформ дерегуляції був даний в квітні 2014 року, коли уряд А. Яценюка початок її перший етап. Уже в жовтні 2014 року тодішній прем'єр рапортував про перші результати дерегуляції, що з 56 контролюючих органів залишилося тільки 27, з понад 1100 контролюючих функцій залишилося 680, а з 143 ліцензій тепер існують лише 841. Початок реформи подавалося під антикорупційними гаслами. За словами А. Яценюка, скорочення кількості контролюючих органів та функцій, а також – запровадження мораторію на перевірки, повинно було підстобнути темпи розвитку бізнесу. Дане твердження цілком відповідало догмам неоліберального підходу до економіки, в якому будь-яке регулювання ведення бізнесу з боку держави вважається явним злом, і передбачається, що звільнившись від такого регулювання, бізнес розцвіте, піднімаючи за собою всю економіку і створюючи нові робочі місця.

Висновки. Отже, проведене дослідження дає змогу виділити такі тенденції трансформації економічного управління і регулювання в умовах глобалізації. У глобальній економіці діють

такі типи управління і регулювання: ринковий механізм цінової конкуренції; горизонтальні зв'язки, які утворюють мережеві структури. Глобалізація посилює дефекти ринку. У складних системах командно-ієрархічний тип управління та регулювання неефективний.

Література:

1. Липич Л.Г. Перспективи розвитку економіки України: теорія, методологія, практика. *Регіональна економіка*. 2009. № 3. С. 251-253.

2. Офіційний сайт Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Глобальний рейтинг конкурентоспроможності економіки: Україна покращила свою позицію. URL : tsn.ua/groshi/globalniy-reyting-konkurentospromozhnosti-ekonomiki-ukrayina-pokraschila-svoyu-poziciyu-1234707.html.

Reference:

1. Lypych, L. H. (2009), "Prospects for the development of the Ukrainian economy: theory, methodology, practice", *Rehionalna ekonomika*. №3, pp. 251–253.

2. Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrayiny «The official site of the State Statistics Service of Ukraine». Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

3. Global Economic Competitiveness Rating: Ukraine has improved its position. Available at: tsn.ua/groshi/globalniy-reyting-konkurentospromozhnosti-ekonomiki-ukrayina-pokraschila-svoyu-poziciyu-1234707.html

Стаття надійшла до редакції 27.05.2019 р.